

УДК 338.24

І.С. Нагорняк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

I.S. Nahorniak

INFORMATION SECURITY AS A COMPONENT OF ECONOMIC SAFETY ENGINEERING ENTERPRISES

Машинобудівний комплекс – один із ключових секторів національної економіки, що забезпечує матеріально-технічні умови її функціонування. Внаслідок функціонування машинобудівного комплексу реалізується інвестиційна політика держави, визначаються народногосподарські пропорції, масштаби й темпи розвитку окремих галузей, науково-технічного прогресу. Ріст машинобудівельної галузі сприяє досягненню економічного росту у країні і формуванню необхідних умов для розв'язання багатьох соціальних проблем. Ефективне та безпечне функціонування сучасного машинобудівного підприємства не може бути якісно забезпечене без такої складової економічної безпеки, як інформаційне забезпечення. Тому питання одержання, використання, поширення та збереження інформації набувають у підприємствах даної галузі вагомого значення.

Для українського суспільства питання забезпечення економічної безпеки стоїть особливо гостро, що пояснюється наявністю таких проблем, як необхідність створення сприятливих умов для подальшого розвитку підприємництва; існування перманентної економічної кризи; порушення прав і свобод людини та громадянина; загрозливий стан навколишнього середовища; значне ускладнення демографічної ситуації. Враховуючи, що підприємство є головним структуроутворюючим елементом економіки країни, а у теперішній ситуації більшість підприємств знаходяться у періоді спаду виробництва або зовсім у стані банкрутства, економічна безпека суттєво впливає як на добробут самого підприємства, так і країни в цілому. Провідні вчені-економісти у своїх працях розглядають економічну безпеку підприємства як такий стан різноманітних ресурсів (капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного і соціального розвитку [1].

Інформаційна безпека як складова економічної безпеки машинобудівного підприємства розглядається як безпека від рейдерських атак, тобто захищеність інформації та своєчасне надання оперативної інформації, так і безпека відносно сплати податків та дотримання законів, які зобов'язують підприємство здійснювати свою діяльність на основі принципів прозорості та відкритості. Для забезпечення інформаційної безпеки машинобудівного підприємства у складі системи безпеки слід організувати підрозділи конкурентної розвідки, контррозвідки та інформаційно-аналітичної служби. Кожна з цих служб виконує функції, які в сукупності характеризують процес створення та захисту інформаційної складової економічної безпеки: збирання всіх видів інформації, що стосується діяльності того чи того суб'єкта господарювання; аналіз одержуваної інформації з обов'язковим дотриманням загальноприйнятих принципів і методів (локальних із специфічних проблем, загальнокорпоративних) організації робіт; прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних, економічних і політичних процесів на підприємстві, в країні та у світі для конкретної сфери бізнесу, а також показників, яких необхідно досягти суб'єкту господарювання; оцінка рівня економічної безпеки за кожною складовою окремо та в комплексі, розроблення рекомендацій щодо підвищення цього рівня на конкретному

підприємстві; інші види діяльності з розроблення інформаційної складової економічної безпеки (зв'язок із громадськістю, формування сприятливого іміджу фірми, захист конфіденційної інформації) [2].

Оперативна реалізація заходів з розроблення та охорони інформаційної складової економічної безпеки здійснюється послідовним виконанням певного комплексу робіт, а саме: збирання різних видів необхідної інформації, що здійснюється через офіційні контакти з різноманітними джерелами відкритої інформації, неофіційні контакти з носіями закритої інформації, а також за допомогою спеціальних технічних засобів; опрацювання та систематизація одержаної інформації, що проводиться відповідною службою підприємства (організацією) з метою упорядкування для більш глибокого аналізу; аналіз одержаної інформації, який включає всебічну обробку одержаних даних з використанням різних технічних засобів і методів аналізу; захист інформаційного середовища підприємства; зовнішня інформаційна діяльність, яку спрямовують на створення в очах громадськості сприятливого іміджу підприємства та протидію спробам завдати шкоди репутації даної фірми через поширення про неї хибної інформації [1].

На практиці співробітники підрозділів інформаційної безпеки машинобудівного підприємства в основному схиляються до використання засобів охоронного типу, не використовуючи економічного аналізу. Варто зазначити, що значення графічної інтерпретації результатів індикативного аналізу економічних обґрунтувань, оцінок, розрахунків сприяє кращому сприйняттю та прискоренню одержання не тільки кількісних, але й якісних значень показників безпеки, що відіграє важливу роль у візуальній, оперативній, комплексній оцінці погодженості різнорідних чинників, які визначають стан і тенденції розвитку підприємства, його інформаційної та економічної безпеки [3].

Досліджуючи інформаційну безпеку машинобудівного підприємства як підсистему економічної безпеки, пропонуємо застосовувати системний підхід, який дозволяє розглядати будь-яке підприємство як перспективну відкриту систему. Згідно з визначенням виокремленої системи, взаємодія системи із зовнішнім середовищем має інформаційний і речовий характер і здійснюється засобами двох видів входів і виходів: речових та інформаційних. Виділяють такі типи інформаційної взаємодії: керуючий тип – між системою і зовнішнім середовищем відбувається обмін керуючою інформацією, необхідною для існування і функціонування даної системи; коректуючий тип – обмін коректуючою інформацією, що сприяє підвищенню ефективності функціонування даної системи; інші види обміну інформацією – всі випадки дестабілізуючих чинників, які загрожують безпеці функціонування, поступаючи із зовнішнього середовища, та реакцій на них.

Література

1. Живко З.Б., Живко М.О. Економічні аспекти впливу корумпованого рейдерства на безпеку держави [Текст] // *Pogranicze: Польсько-український збірник наукових праць.* – Вип. 2. – Дрогобич: Дрогобицький ДПУ ім. І. Франка; Вид-во “Коло”. – 2007. – С. 351-363.
2. Живко З.Б. Соціально-економічна безпека: [навч. посіб. для самост. вивч. дисц.] / З.Б. Живко, М.І. Керницька. – Львів: Ліга-Прес. – 2008. – 345 с.
3. Ортинський В.Л. Проблеми інформаційної безпеки на підприємстві [Текст] / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Сенік В.В. // *Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС, навчальному процесі, взаємодії з іншими службами: Матеріали НПС 7 грудня 2007 року.* – Львів: ЛьвДУВС. – 2007. – С. 3-8.